

Ի վերջի վերջում լրացվել է Տաճկաստանի մէջ քրիստոնեայինքէն զինուորականները լինողոյն վրայ կարեւոր յօդուածներ կը հրատարակէ որ ուշադրութեան արժանի են:

Ինչպէս շարժումն թուոյն մէջ Ի վերջի վերջում միմայն տաճիկներէն զինուորականները սովորութեան նոյնիսկ տաճկացի ուրախ միտակարար լալը ցոյց տալով կը խորհրդածէր որ երկուստեք ու թիւեր զինուորականներն առնուելով տաճիկական ազդէին նուազելուն պատճառ կըլլայ, եւ բազմաթիւ տաճիկ գիւղեր աւերակ կը դառնան:

Եւ շարժումն յօդուածին մէջ կըսէ թէ իսկապէս հաւանական է որ Ի. Բալուք Թէպէտ Խաթիբի — իւրմա յունին մէջ կը խոստանար քրիստոնեայինքէն զինուորականները, բայց այս խոստումը կատարելու յօժարութիւն չունենայ՝ մտածելով անձուկ խորհրդածութեամբ թէ հայտակա ազգերը զինուորներն իր իրերէն Մահմետականութիւնը ունեցած իշխանութիւնը փոխադրել են թաղիկէր էր: Բայց քրիստոնեայ ազգաց հոգեւոր գլուխները տեսնելով որ բանակին մէջ քրիստոնեայ հրամանատարներ չկան, նախամեծար համարեցան գլխահարկի տեղ զինուորական փոխարինութիւն մը փնտրել: Ի. Բալուք անմիջապէս այս առաջարկութիւնն ընդունեց եւ այսպէս Խաթիբի — իւրմայունին մէջ կարեւոր տրամադրութիւնը մուծելու մնաց:

Ի վերջի վերջում քրիստոնեայ ազգերէն զինուորականներէն տեղութեան համար առաջ դալիք օգուտները ցոյց տալով Հայոց վրայ ալ այսպէս կը խօսի:

« Իր անդին թէ հայերը զինուորականներն անյարմար են, եւ թէ՛ ձեռքի ճարտարութեան վաճառակաւութեան եւ սեղանաւորութեան իսկ զոյղ դորձող մէջ կըրտազանց բայց պատերազմային յատկութիւններէ բուրրոյն զուրկ են: Բայց Ռուսիոյ բանակին փորձն ասոր հակառակը կապալուցանէ, բազմաթիւ հայեր Ռուսիոյ զինուորական ամենաբարձր աստիճաններուն հասած են, եւ մանաւանդ Կովկասեան բանակին ամենէն ընտիր գունդերը մեծաւ մասամբ հայերէն եւ վրացիներէն կը կազմուին: Բայց յունաց եւ ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց համար այս պատճառն ալ չկրնար ըլլալ, քանզի տաճիկական ամենէն ընտիր զօրաց հաւատարեղիքներն երբեք չխառնուին: Հայոց, Յունաց եւ ուրիշ ազգաց տեղութեան այս ամենէն հրապուրիչ պաշտօնէն դուրս ձգուելը թերեւս ամեն բանէ աւելի արդեւոր է: Ինչպէս ամենքս ալ տաճիկաց միութեան որոյ պակասութիւնը Տաճկաստանի տկարութեան գլխաւոր պատճառն է: Հայերն առաւել համակրութիւն եւ նմանութիւններ ունին տաճկաց քան թէ յունաց կամ պարսկաց, եւ իրենց նիւթական շահուն նկատմամբ թերեւս Ի. Բալուք ներքեւ մը նալ լաւագոյն կը համարին՝ քան թէ յոյն կամ սլաւ կառավարութեան մը: Բայց նոյն իսկ այս վերջին ազգաց համար ալ համակրութեամբ ենք, որ անոնց զինուորական ծառայութեան մէջ մտնելը հանդերձ ամեն աստիճաններով խիստ շատ պիտի նպաստէ մահմետական կառավարութեան դէմ եղած հակակրական զգացմանց մեղմեցում: Եւ թէ իրօք դիտաւորութիւն չկար առիկա դորձադրելու, լաւագոյն էր գլխահարկը թողուլ իր հին վիճակին մէջ, քանզի իրենք գրամական փճաբուծ հիմնական առնուած զինուորական փոխարինութիւնը գլխահարկէն խիստ ծանր է: Եւ անոնք մի միայն չափահասներու վրայ կի յար, իսկ վերջինն ամեն արու տղայոց վրայ կի յար, եւ այսպէս շատ ընտանեաց մէջ հին գլխահարկը կը բազմապատկէ:

Հետեւաբար Ի վերջի վերջում կառավարիչ որ քրիստոնեայինքէն զօրք առնելու ձեռք զարնուի եւ հրամանատարաց պակասութիւնն ալ այժմեան անուամբ եւ եթէ դորձաձեռն հունդարացի եւ լեհ հրամանատարներով լցուի, կամ զինուորական դպրոցը հայ յոյն եւ այլն երիտասարդներ առնելով հրամանատար հասցուի, կը մանապէս կառավարիչ որդեակային ծառայութեան մէջ ալ Երկազգադար յոյներէն առնուի:

ՀԱՌԱՊԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նիւ Եօք 4 փետր. Կը հաւատարմէ թէ Միացեալ Նահանգաց Լոնտոնայի գետնային Պ. Ատան հրամարական տուեր է:

Ի խմայի մէջ Բրասո գնդապետին կառավարութիւնը տապալեցաւ: Քանի՜ ձօր ձեռքը:

Բեղրադուրի 6 փետր. Բեղրադուրի Ժուռնալը Մաքուայի Կաթիլին մէջ յօդուածը հերքելով կըսէ թէ Բրուսիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները որք ոչ յաջող եւ ոչ ձախող օրերու մէջ դադարած են: Իրենց փոխադարձ բարեկամութեան ամրութեանն ապացոյց եւ Եւրոպայի խաղաղութեան լաւագոյն երաշխաւորութիւնն են:

Տեպալի լրագիրը կը հաւատարմէ թէ Մերիլոյ զինական պատրաստութեանց դէմ Եւրոպական տեղութեանց բողոքներուն Ռուսիա ալ մասնակից եղած է:

Տուպիկի 6 փետր. Ֆէրիանները Մաքուայի գետնային վրայ յարձակելու դիտաւորութիւն ունին:

Պամ. քօնսօրիս 5 փետր. Փարիզ 32.35 — 32.30 Լոնտոն 32.1/2 — 32.1/2 Պամ. փոխ. 1863/1 263 — 263 Փարիզ 7 փետր. Եթանաւար կըսէ թէ Դադլիա Անգլիա Աւստրիա եւ միջին իսկ Ռուսիա դիտողութիւններ ներկայացուցին Մոսկո — Վարաքիոյ կառավարութեան: Պուլղարիա կոչուելու նպատակաւ Ռուսիայի մէջ կազմուած զինեալ խումբներուն նկատմամբ:

Պէրլին 7 փետր. Պ. Տը Պիտարը անողութիւնը դարձանելու պատճառաւ ժամանակ մը դորձէ հեռանալու Ռուսիայէն:

Լոնտոնայի իսպառական դեպոյան Ֆ. ալ. ձեռք մարքիզ հրաժարական տուաւ: Յաւորօք դեռ յայտնի չէ:

Նիւ Եօք. — ձօնադրեալ զօրք առնելու պակասութեան վերջնական օրէնքը վաւերացուց:

Պամ. քօնսօրիս 6 փետր. Փարիզ 32.35 — 32.65 Լոնտոն 32.1/2 — 32.1/2 Պամ. փոխ. 1863/1 266.25 — 270

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հինգշաբթի օրը Սրբազան Պատրիարք հայրը մայրաքաղաքի անդիաւան եւ զաղկեանի գետնային այցելութեան ընթացքին մեծ պատուարիւրութեամբ ընդունուեցաւ: Կոյնի փակ մութիւնէն:

Երեկ ալ Գաղղիոյ դեսպան Ա. սեմ. Պ. Պուրէ փոխադարձ այցելութեան եկաւ Ս. Պատրիարքին ի Գաւազարու:

« Յուն. 4ին Քարասուլէն եւ ժամը չորսին մեկնելով, յուն. 5 լուսնայն առջի վիշեր ժամը 1ին մասութեան քաղաքը, եւ ուղղակի Ս. Եկեղեցի կը թափուի՝ սովորական աղօթքէն ու երկրպագութենէն վերջ օրհնեց ժողովուրդը (սոյնպէս իմացէ՛ք Ե. Մեջիւ եւ Քարասուլէն): Եւ յետոյ եկաւ հանգստացաւ ժողովուրդին կողմանէ պատրաստուած ծովագերեայ հիւրատուն մը: Սեւաստիօլ զօրապետ (ձեռնադրու) քաղաքապետը շոգեւորութեամբ Ե. Մեջիւ նահանգապետը, Քարասուլէն գեղապետը, եւ ի Թեոքոսիա քաղաքապետին իրենց այցելութիւններով պատուեցին Ա. Ե. Կաթիլի կողմէ: »

Ս. Ռ. Մանկուշի Օտէպոյէն ալ նամակ մը կամ մանաւոր քաղաքի մէջ կամ մեզ, որ Ա. Ե. Կաթիլի կողմէն Քիւնէլ եւ Օտէպա ըրած այցելութեանց եւ հոն անցած անցից մանրամասն պատմութիւնը կըսէ, որ բաւական հետաքրքրաշարժ է:

Յիշեալ տեղեկագրին հրատարակութիւնը երկուշաբթի առաւել կը թագուի:

Իզմիրի Երշադոյ լրագիրն իր վերջին յուն. 20ին թուոյն մէջ՝ Եւրոստիմայ Ս. Եսայի Պատրիարքին Երկաթաւ մեկնելուն առթիւ Յակոբեան Մեծապատիւ Թապալու աղայի հետ ունեցած քաղաքապետական տեսակցութիւնն եւ եղած պատուաւորական ընդունելութիւններն ու խոսակցութիւնները պատմելու ետեւ՝ կը հետեւնայ թէ « Նիշ Երշադոյ խաղաղարարական րարեմարտութեանց համեմատ երկաթաւ կարգաւոր ինքիւր գրեթէ վերջացած է: »

Երբեք մեք ալ մեր արդոյ պաշտօնակցին խաղաղարարական րարեմարտութեանց ի սրտէ ձայնակից էինք եւ ենք, բայց ոչ արդարութիւնն ու իրաւունքը գահաւոր պայմանաւ: Ուստի ցաւելով կըսենք իրեն թէ իր հանած հեռութիւնը բողոքովն սխալ եւ անհիմն է: Կալուածոց խնդիրը ոչ լուծուած է եւ ոչ վերջացած: Ընդհակառակն Ս. Եսայի Պատրիարքը Եւրոստիմայ դատարէ ետեւ՝ նոր րարք մ'ուղղած է առ աղջային կեդրոնական վարչութիւնն եւ վանքին արդար իրաւանց պաշտպանութիւնը կը խնդրէ:

Սարգսութիւնն ալ արդէն որոշած է Ս. անայ նախկին առաջնորդ Գեորգի Կոնստանտին Երեւանի յարգանքներով Երեւանի գետնային զինքն ու հասկնայ թէ Եւրոստիմայ սեփականութիւնները դրաւելու փորձ փորձութիւն ինչ պատճառ կամ փաստ ունին ձեռնարկին:

Եւս քննութեան մէջ Եւրոստիմայ աթոռին կողմէն փոխանորդարար ներկայ պիտի գտնուի Գեորգի Սեփեան Երեւանի քաղաք, ուրիշ փոխանորդ մ'ալ երկրպագութեան ազգային կամ մանաւանդ կարգաւոր զօրք ժողովուն:

Եւս քննութեան մէջ Եւրոստիմայ աթոռին կողմէն փոխանորդարար ներկայ պիտի գտնուի Գեորգի Սեփեան Երեւանի քաղաք, ուրիշ փոխանորդ մ'ալ երկրպագութեան ազգային կամ մանաւանդ կարգաւոր զօրք ժողովուն:

Սեփեան թէ Երշադոյ իր սովորական խաղաղապետ գաղափարը համեմատ խնդիրը լուծուած ու վերջացած ցոյց տալով՝ Երբ քննարկուեալ եւ իրաւանց պաշտպանութեան ձեռնարկ ընելու փորձ մ'ունի, բայց կը սխալի:

Մեծապատիւ — Հապատիւ ըրողին անցեալ շաբթու երկրային յօդուած մը կը հրատարակէ՝ արդարեւ ցանկեղծ հաւատարմութեամբ:

մար թէ պատրիարքական պաշտօնը սոսկ կրօնական է: Կը զարմանալոր որ մեր պատուական պաշտօնակցին այսչափ պարզ խնդրոյ մը վրայ այնչափ երկար խորհրդածութիւններ կըսէ՝ առանց բուն մ'աղաղացանելու կամ մեր կանխաւ արտայայտած կարծիքը հերքելու:

Մեծապատիւ կը պնդէ թէ Մաթիս Լուսաւորչական Հայոց Ս. Պաղոյ պատրիարքութիւնը լոկ քաղաքային իշխանութիւն մ'է ըսելով անմարտիկ օրհնալ մ'առաջ քաշած է: Բայց մեր աւարկութիւնը հաստատուելու Եւ Մեծ մուսլիմը ցրելու համար քանի մը խորհրդածութիւններ բաւական են:

Սոյոգ է որ Մեծապատիւ ըսածին պէս քրիստոնէութեան այլուրներ միայն գիտցողները կը խոստովանին նաեւ որ պատրիարքութիւնը նկարագրական առմամբ պարզապէս կրօնական կամ հոգեւոր իշխանութիւն մ'է: Բայց երբոր պատմական եղելութիւններէ ծագած վիճակը քննելու ըլլաւ, կը տեսնուի որ երբեք տեսակ պատրիարքութիւններ կան՝ զորս պէտք չէ իրաւուն հետ շփոթել:

Եւ անքանի սոսկ հայրապետութիւնն է առաքելական յաջորդութեամբ հաստատուած, եւ իրենք այն տիեզերական ժողովներէ ալ ծանուցած, ինչպէս են Հռոմոյ Հայրապետը, Ս. Պաղոյ, Եւրոստիմայ, Եւսիօքայ եւ Երեւանի Երեւոյ Պատրիարքները եւ Իշխանի Կաթիլիօք: Եւսիօք երկեղջական նուիրապետութեան մէջ ամենէն դերադոյն աստիճանաւորներն են, որք ըստ Ատոնիսիոյ Պաղ, ըստ Յունաց Պատրիարք, եւ ըստ Հայոց Կաթիլիօք կը կոչուին: Եւս Մեծ մուսլիմ այս տեսակ պատրիարքութիւնն ուրիշներու հետ կը շփոթէ:

Երկրորդն է վերոգրեալ դերադոյն պատրիարքութիւններէն շնորհուած կամ պարագայներէ ծագած մասնաւոր պատրիարքութիւններ, որք նմանապէս հոգեւոր իշխանութիւն ունին, բայց ոչ անխախտ իրաւասութիւն, ինչպէս են Իզմիրի եւ Ս. Երեւանի Պատրիարքները, մեր Ս. Եւրոստիմայ Պատրիարքը, Մեքիմայ Պատրիարքը, եւ Գեորգի Հաստիսի Կիլիկիոյ Պատրիարքութիւնը: Եւսիօք անուանական Պատրիարքութիւններ են, փասն զի եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ երկրորդ աստիճանն ունին, եւ Տիեզերական ժողովներէ կամ ընդհանուր Եկեղեցիէն իրենք ծայրագոյն Պատրիարք ծանուցած չեն:

Երրորդ տեսակն ասոնցմէ բոլորովին տարբեր է. եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ եւ ոչ իսկ երկրորդ կարգի պատրիարքութեան աստիճան կամ իրաւասութիւն ունին, այլ իրենց պաշտօնը պարզապէս ազգապետական է եւ ոչ կրօնապետական, ինչպէս են մեր Ս. Պաղոյ պատրիարքութիւնը, Կաթիլիօքի Հայոց տաճիկ տաճարահոգի պատրիարքութիւնը եւ այլն: Եւս տեսակ պատրիարքութիւններ մասնաւորապէս Տաճկաստանի մէջ կը գտնուին, որք այս տեղի քրիստոնէից մասնաւոր վիճակէն ծագում առած են: Իսկ Եւսիօք իմաստութեամբ իր մահմետական չեղող հայաւատկոյ մէկ մէկ հոգեւորական ազգապետ առաջ հարկ համարել՝ իւրաքանչիւր ազգի ընտրութեամբ հաստատուած: Եւսիօք տաճիկ չեղող հայաւատկաց (Թեպտոյը զոյրմիւսլիմ) այսինքն քրիստոնէից եւ հրեայ մէկ մեծ իւրաւունքն է, փասն զի իրենց ներքին կամ ազգային դորձերը բարեք վարելու եւ համարաւորութեան ներքեւ պահելու միակ միջոցն է: Եւ անչափ այս իրաւանց զահուելուն համար է որ այսօր ամեն ողջմիտ կաթիլիկ հայեր Գեորգի Հաստիսի դէմ կը դաւադատին:

Ուրեմն Մեծապատիւ ինչ ալ որ ըսէ, մեք դարձեալ մեր առաջնան ըստ:

կղերները հաստատելով կրօնը թէ՛ Ա. Պօլսոյ լուսաւորչական հայոց պատրիարքութիւնը լոկ քաղաքային և ազգային է, քան զի առաքելական յաջորդութեան կամ եկեղեցական նուիրապետութեան վրայ հիմնուած չէ, այլ միայն աւերածեան կամայ և ազգին ընտրութեան և Ա. Պատրիարք ընտրուելէ եկեղեցական աստիճան մը կաշկերտի վրէպն, ոչ ալ պատրիարքութենէ երեւելով եկեղեցական աստիճան մը կը պահանջէ, այլ պարզապէս երբոր Պատրիարք կը ըլլայ՝ քաղաքային կամ ազգապետական իշխանութիւն մը կաշկերտի վրան, և երբ որ պատրիարքութենէ կենի, քաղաքային իշխանութիւնն ալ վրայէն կերթայ. բայց պատրիարքական իշխանութիւնը վարորդ առաջ ինչ հոգեւոր աստիճան որ ունէր, եպիսկոպոս կամ վարդապետ, քարձեալ նոյն կը մնայ, Եսիկա Ճշմարտութիւն մ'է որ աշխարհ զիտէ, և չենք գիտեր թէ Մեծնուայի նման խոհական թերթ մը ինչպէս իրերը շփոթելով գմբ սխալած կը կարծէ, մինչդեռ սխալ ո՞ր կողմը մըն յայտնի կը տեսնուի:

Մեծնուայի կաւարկէ թէ Սահմանադրութիւնն այնպէս անօրինած է որ Կ. Պօլսոյ Պատրիարքը Ս. Իշմիմիսին ձեռնադրուած եպիսկոպոս մ'ըլլայ. Բայց այս առարկութիւնը ներկայ խնդրոյն մէջ բնաւ տեղի չկրնար ունենալ. քանզի Սահմանադրութեան արտադրութիւնն ազգային կամքէ ելած ըլլալով՝ չկրնար իրեն հաւատարմութիւն տալ. ինչպէս իրեն մանկութիւն մնալ, այլ կրնայ վերաբնութիւն և փոփոխութիւններ կը լինէ. Սահմանադրութեան այն յօդուածն ազգային Մայր Ըթութիւն և ազգին մէջ եղած յարաբերութիւնները ներդաշնակաւոր պահելու նպատակաւ դրուած է. բայց եթէ վաղը ուրիշ ազգային շահեր ծագին, զոր օրինակ ազգին լուսաւորչական, կոթողի և բարձրական մասերը միարանելով ընդհանուր Սահմանադրութիւն մը գնեւուն, հարկաւ այն ատեն պատրիարքութեան կամ ազգապետութեան համար ժամանակին և պարագային յարմար արժանաբարութիւն մը կը խորհուի:

Մեծնուայի ուրիշ շփոթութիւն մ'ալ կրնէ որ առաջնական հետեւութիւնն է. Պատրիարքութեանց թիւը կրնէ հոգեւորապէս չկրնար աւելնալ. Եւր, եթէ պատրիարքութիւնն առաքելական յաջորդութիւն ըլլայ. բայց երբոր երկրորդ և երրորդ աստիճաններն ըլլայ, կրնայ աւելնալ կամ պակսել, և ասոր ալ ապացոյցները պահու չեն. Դասական Ռուսիա Պատրիարք մ'ունենէր, բայց յետոյ վերջուեցաւ և կրօնապետական իշխանութիւնն ալ կորսնց իր վրայ առաւ. Ըստեղծական յաջորդութեան վրայ հիմնուած պատրիարքութիւններ աւելնալուն օրինակը ալ նոյն իսկ Գեր. Հասունի վրայ կը տեսնուի. Դեպքերը, մարդոց փառապաշտութիւնը, Ժողովրդոց պէտքը և այլն կրնան այսպիսի պատրիարքութիւններ ծնիլ, և անհատական չէ որ պաշտօններն ալ վերջապէս օր մը Պատրիարք մ'ունենան. Իրողութիւնն այս է որ Տաճկաստանի մէջ պատրիարքութիւն կամ բարդիւթեւթիւնը եթէ ունայ համար հոգեւոր նուիրապետութիւն մ'է, ուրիշնու համար ալ պարզապետական իշխանութիւն մ'է, թէ և զահակալը եկեղեցական մը և զամ ըլլայ, ինչպէս է մեր Ա. Պօլսոյ արքեպիսկոպոս Պատրիարքը:

Օգտագործելու գրուած արժանահաւատ նամակէ մը գոհութեամբ կրնանք ասել որ երկպառակութիւնը գրեթէ բոլորովին վերջացեր է Ժողովրդեան մէջ, և կրօնապետութեան դիմագրերն ալ ետ դառնալով՝ ընդ ամենը վեց հոգի մնալ յիւր ինքնութեամբ:

Ս. Պատրիարք հայրը շնորհաբար կան նամակ մը զրկեց մարաքաղաքիս եկեղեցեաց քարոզչներուն, որպէս զի բարեպաշտ Ժողովուրդը յորդորեն Ս. Փրկչի խնայել պատապարհելոյ համար իրենց ասուքն ու սոցորմութիւնն ըստ սովորութեան շարունակել:

ԽԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եյս շարթու Բարձր. Պալատ փաշան երեք անգամ երկար խորհրդապետութիւն ունեցաւ Օգոստ. Սուլթանին հետ. Երեքշարթի օրն ալ և լուսնայ պաշտօնեայն Սուրին վեհապառութեան հետ խորհրդակցելու պատիւ ունեցաւ:

Վոլիսեան զաղթականութեան նախկին տեսուչ Սուրեթ փաշան, Գանուբեան գաւառին ընդհանուր կառավարիչ Ա. սեմ. Միտհաթ փաշան յին գեմ գաւառացի է. Լեվենթի պատմութեան նայելով՝ արդարութեան Բարձրագոյն Բանան երեքշարթի օրն այս գաւառին նայել սկսեւ, և երաժ թրնուութիւնները Միտհաթ փաշային իշխանութեան զեղծութիւնները կապացուցանեն եղեր:

Միտհաթ շարթու սե. ծովու և Մարմարայի մէջ քանի մը նաւարեւելութիւններ եղան. Ա. առնայէն Ենդեա գոյոյ Սիրքասիա անուն գործնարար նաւ մը Ռոսոսթոյի կողմերը նաւարեւելէր է. բայց նաւապետն ու նաւաստիները մահացանք նաւերով յամրուելէն. Օսմանիս անուն ուրիշ նաւ մ'ալ բոլորովին ընկզմած կը կարծուի:

Ըհաւաստի մայրաքաղաքիս 150 ի չափ պատուաւոր բնակչաց ստորագրութեամբ Ս. Փրկչեան հիւանդանոցի անօրէն փանդան Կ. Եֆէնդիսի ուղղուած քաջաբերական ուղերձին օրինակը, զոր յատկապէս մեզ զրկած են հրատարակելու խնդրանք:

Մեծարգոյ Տէր և բարեկամ. Ձեր յուշար 15 ի և անկէջ առաջ գրած մէկ երկու նշանաւոր յօդուածներն կարգաւոր, ստորագրելու մեծ վեշտ կըզգամք. Ըզգին բարորութեանն աշխատող անին մը այնպիսի առաւապանաց մէջ ինչպիսի:

Ըզգ մը մեծ ընտանիք մը համար ունեւուն՝ ամեն մարդ ինչպէս որ պարտաւոր է իւր ընտանիքը խնամել, նոյնպէս և իւր արդարան պարտքն է Ըզգին պիտոյիցը նկատմամբ անխորթ չլինալ. ո՞վ որ անտարբեր աչքը կը նայի իւր Ըզգին կամ ընտանեացը վրայ, իւր նը ուրիշական պարտուցը դէմ կը գործէ, և ով որ իւր սղգին կամ ընտանեացը միտ հասցնելու պատճառ կըլլայ, յաւանտարան անարդանաց արժանի է. Եյս այնպէս վարդապետութիւն մ'է, որ ամեն տեղ ու ամեն դարու մէջ ամեն ազգ ու ամեն կրօնը խոստովանած և ընդունած են:

Եստատեւ չուղեկնուցաւ քրտի կը նայինք այն անձանց վրայ, որք Ձեր ըրած անձնուիրութիւնն ու անկէջ եղած արդիւնքն իրեզն ուրիշալ չենք զարմանար որ այսպիսի երեւնալ ուղղ սեւ սիրտ մարդոց խումբ մը, Ձեր ճշմարտութեանն զոգելու ու սոսկալով, սահուն կառքերուով առջին ճախճախու ճահճի մը ձեւանալ յանձն կանուեն. ինչու. — փասն զի ճշմարտար կուզեն ուրանալ, որ իրենց սրտին սեւութիւնը քողարկի... Մեծարգոյ շնորհակալ եմք որ Ձեր անձնական շահն անգամ ազգայնոյն զոհելով՝ ամեն խոչընդոտ առաւթուր ըրիք մինչեւ ցարդ, և կը մաղթեմք ու կը բարձրաբար որ սոյն յարատեւութիւնն առանց վճատելու ցոյց տալով՝ թէ այն ազգասանոցն բարեւ:

Կարգ վեճակի մը մէջ պահելու կարելութիւնն և թէ Ձեր արժանաւորութիւնը յայտնուելու առիթ ըլլայ:

Շնորհակալ եմք նաեւ այն ամեն կարգի բարեւեր անձերէն որ իրենց օգնութիւնը մինչեւ ցարդ նիւթապէս չի զրկուին Ձեզմէ, և գլխաւորաբար մեր խորին շնորհակալութիւնը կը մատուցանեմք այն բարձրաստիճան եկեղեցաւան զանաւն, որ բարոյապէս օգնեցին և կողմնէն նոյն թշուառ պատապարհեց բարորութեանը մասին:

Ձեր գրած յօդուածներէն յայտնի կերեւի որ դուք՝ թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս քաջաբերութեան կարող եք:

Բարոյական քաջաբերութեան նըկատմամբ ապահով եղիք, մեծարգոյ տէր, որ Ըզգին ընդհանրութեան աչքն ու յոյսը Ձեր վրայ է այս պարագային մէջ. և Ձեր հոգաւորութեան անգամ գիտեն թէ իրենք անկարող են Ձեր ըրածին մէկ քառորդն ընելու. և այս քառորդն ապացոյց շատերուն մինչեւ ցարդ գործին մէջ գտնուելով առանց արգասիք մը թողու. դուրս ելնելին է:

Փառնք մը կը գտնուարի եղեր Ձեզմէ և գարշահաւորութիւն կարողութեան պէտք չէ բնաւ տալ տրտմիլ. քաղցրահոտ ծաղկներով լի պարտէզ մը միւթէ կրնայ անուրգուիլ քանի մը հոտած տունները բուսցնելուն համար. պարտաւորութեան պէտք է ջանայ միայն գտնուել որ աւելոր արմատախիլ ընելու. Գարնան տոնակը կերպին, ծծիք ալ կը ըզգեն. ինչ հարկ կայ ստանկին դայալութիւնը, և ծծեաց բոլորէն սրբութիւնը. Ըթէ հինգ տասն քան հոգիներ ձեզ թշուառութիւն կը յայտնեն, գիտնալ որ հապարհում անձինք Ձեզ բարիք կը մաղթեն ամեն օր:

Իսկ նիւթական քաջաբերութեան մասին գաղտնի կը ցուցնէ որ Ըզգին մէջ իսկ մը բարձրաստիճան և իրենց անքաւատարութեամբ ճանչցուած անձանց անուանքը դեռ Ձեր ցուցանիւթուն մէջ չերեւցան. ինչու չեն ուզեր արդեօք այնպիսիները մոտեցել թէ վեհ ըզգացմանց հետեւանք չէ մեկու մը ըրած բարի գործոյն չօգնել, այն գործոյն ամեն պարագային մէջ իրեն հետ համակի չըլլալուն առթիւ. Եյս ճիշտ այն անձանց ըրածին կը նմանի, որ Եկեղեցականի մը հետ մասնաւոր ատեւութիւն ունենանուն, յանձն կանեն եկեղեցի չերթալ... Ուստի կը խնդրեմք թէ Ձեզ և թէ բոլոր Աղբաւական դասէն որ հաճիք հեզութեամբ ողջ համագել զամենք պարտազանց չըլլալու. օգնեն ժամ յառաջ Հիւանդանոցի գիշերօթիկ դպրոցին բացուելուն և թշուառ պատապարհեց ցաւալի վեճակի մը մէջ դարձեալ չիզըլորուելուն. Ըրք, ծեր և անտէր հիւանդ, ահա՛ ասանք են Փրկչեան տունին հիւրերը... ո՞վ Տէր, կայ արդեօք աշխարհիս մէջ ասանց օգնելէ աւելի սուրբ և նուիրական պարտք մը... ո՞վ է այն անձը որ կրնայ հիւանդի մը դեղի հասցիլ, որի մը պատու մը հացը ծերի մը տաքութեան սենեակը զանալ... Ձէ, չէ, Հայոց սիրտը շատ աւելի փափուկ ըզգացմամբ և առաքինութեամբ զարդարուած է, սակայն վաղ մոլորեցնողին... Կը խնդրեմք Մեծարգոյ Տէր խըբազիր, բարեհաճեցէ մեր այս ուղերձը Ձեր յառաջիկայ թերթերէն մեկուն մէջ գետեղել ի նշան մեր խոր երախտագրութեան:

Յուշար 17 1868
(Ստորագրութիւնը)

1868 յունվար 26
... խմբագիր
Ըսկէջ գրեթէ ութ ամիս յառաջ ազգային Սահմանադրութեան Ի. տարեկարծի նկատմամբ կաղմուած բարեւ:

գործական յանձնաժողովս նոր քաջաւորութիւն մ'ալ ընել աւելելով ազգային հիւանդանոցի արդի բարեկարգ անօրէնութեան, բազմաց խնդրանք ուրոյց «Սանդուխտ» ազգային սրտաշարժող երգերգութիւնը փառաւոր կերպով ներկայացնել Օսմանիէ թատրոնին մէջ յառաջիկայ հինգշաբթի գիշեր փետրվար 1/13 ժամը 21/2ին, անձնուէր աշխատութեամբ Եսիկան ընկերութեան ազգասէր անդամոյ:

Ուստի կը խնդրեմք մեր արգոյ ազգայիններէն որ բարեհաճին սոյն ներկայացման հանդատու ըլլալ ի նպատակ Ս. Փրկչեան հիւանդանոցի դժբաղդ պատապարհեց:

Ի գիմաց Բարեգործական յանձնաժողովոյ
Ետեւարպիր Ետեւարպետ
Ա. Գ. Սինանեան Գ. Յ. Արաքեան

ԾԱՆՈԹՅՈՒՄ

Գանձուց պաշտօնատան մէջ վարձարան մը կը պատրաստուի անտառադիտութեան համար գործակալներ հասցնելու համար:

Ուստի այն երկրասարքները որ անտառադիտութեան դասերը մահի ընելու կը փախալին, պէտք է որ մարտ 15էն առաջ երկուշաբթի հինգշաբթի և շաբաթ օրերը գանձուց պաշտօնատանը երթան, և անտառաց մասնաժողովին ներկայանալով հարկ եղած տեղեկութիւններն ստանան:

Ներկայացողներն օսմանեան հպատակ պէտք է ըլլան և տարիներ 20 տարեկանէն վար և 30էն վեր չպիտի ըլլայ. Միանգամայն գաղղիներէն և տաճիկերէն լեզուաց և թուարանական չորս գործողութեանց տեղեակ պէտք է ըլլան:

ՕՐԵՑՈՅՑ

ՏՊԵԱԼ Ի ԹԵՂՈՒՍԻԱ

Բաղմաթիւ տեղեկութիւններ պատուաւոր հարուստ օրացոյց մ'է որուն մէջ Խաղապեան տարանէն դուրս եկած և զայլք գրոց ցանկն ալ կը պատուանի. Կը ծախուի Չաղմաթըրարի փողոցը և Բիւրքէի խանը Գաթաֆեանի գրանդները. Գին 2 դուրուշ:

Մի և նոյն գրանդները կը ծախուին նաեւ Մեքսիկայի Մաքսիկիանոս կայսեր և Հապէշաց Թեոֆոթաւ գաւորին լուսանկար պատկերները, գին 4 դուրուշ, խիստ ընտիր գծագրուած:

ՄԱՍՈՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԵՂՈՐ ՊԵՐԵՆԵՆԻԱ

Ի ՏՊԵԱՍ

ՏԵՂԱՅԻ ԱՂԲԱՏԱՅ
Որ պիտի կատարուի Բերա, փալէ տը Բիւրքէի մէջ՝ յառաջիկայ 1/13 փետրվար 1868:

Մտից տոմարներուն գինն է՝ հանդերձ ընթերցող մէկ անգղիական ոսկի. Բաղմաթի անդամն են՝

- Ռ. Եղբ. Նիւարթ
- Ս. Պ. Պ. Զօրբէր
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղօրայքի
- Ս. Պ. Պ. Գամայիկ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ
- Ս. Պ. Պ. Բարսեղ

Մտից տոմարները կը գտնուին նաեւ Ռ. Եղբ. Նիւարթի քով Բերայի Մեծ փողոցը 373

- Ս. Պ. Պ. Խաչիկալի քով
- Ս. Պ. Պ. Խաչիկալի 37
- Ս. Պ. Պ. Երեւոյ
- Ս. Պ. Պ. Զամաւ օրացոյց 3
- Ս. Պ. Պ. Օթմիկ Բերա
- Ս. Պ. Պ. Մեծ փողոց

— 900 —
 — 226 —
 80 — 283 — Իսկ դատաւայ մէջ հետեւեալ հոգւոյ
 — 228 — բարձունց սննտակները
 26 — 228 — ԻՆՍՏԻ. Զարգ. իրն աղա Տեղեկան.
 80 — 285 — ԻՆԿՍՏԻԴԻՍ. Խորոյ աղա Թ. Իսկը
 22 — 224 — հանւ.
 00 — 740 — ԱՏԱՌԱՅԱՐ. Մ. Յանրբ աղա Տ. Գրի
 — 6 — զարեան.
 23 — 430 — ԱՌԻԿԱՆԻՊՈԼԻՍ. Մ. Սուքիաս աղա
 — 75 — Գարգաւան.
 — 6³⁰ — ՏՐԱԿՁՈՐ. Գ. Եւստատի լիւտեան.
 65 — 180 — ՏՐԻՆ. Կարապետ, պատուելի Զա
 — 3³⁰ — շարեան.
 00 — 320 — ԵԱՏ. Մ. աղա Խաչիկեան.
 — 5³⁰ — ԶԱԼԻՆ. Նիկողայս աղա Տէր Աա
 72 — 73 — ղարեան.
 — 400 — ԻՆԶԱՄԱՅ. Ընթրցատիրոջ Թանգարան
 72 — 74 — ՎԵՆ. Գրիգոր աղա Խաճանեան.
 33 — 140 — Ուրիշ շաղաքներէ ստորագործել ու
 20 — 130 — զգոյնն իւր տեղերէն մէկուն հետ կրնա
 90 — 140 — թղթակցել.
 37 — 230 —
 — 93 — Եւստատիոս. Իմբայիր-Տնօրէն
 — 44 — Ե. Ս. Ինճիշեան
 — 45 — Ի. ՏՊԱՆԻՆ ՄԱՍԻՍ ԱՐԱՐՈՐԱ
 — 46 — Ի. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԼԻՆ Ի. ՄԻՆԻՆ